

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІННОВАТИКИ,
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ІНФРАСТРУКТУРИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового інституту
інноватики, природокористування та
інфраструктури

Василь БРИЧ

«22» _____ 2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

«29» _____ 2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
інституту новітніх освітніх технологій

Святослав ПИТЕЛЬ

«08» _____ 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

ступінь вищої освіти

галузь знань

спеціальність

освітньо-професійна

програма

«Політологія»

– бакалавр

– G «Інженерія, виробництво та будівництво»

G3 «Електрична інженерія»

«Енергетичний аудит»

Кафедра політології та філософії імені Сергія Коновала

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. заняття (год.)	ІРС, год.	Тренінг, (год.)	Самост. робота студ., (год.)	Разом, (год.)	Залік, (сем.)
Денна	I	2	16	14	2	4	54	90	2
Заочна	I	2	8	4	-	-	78	90	2

**Тернопіль – ЗУНУ
2025**

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань G «Інженерія, виробництво та будівництво» спеціальності G3 «Електрична інженерія», затвердженої Вченою радою ЗУНУ, протокол № 8 від 26 червня 2025 р.

Робочу програму розробив: кандидат політичних наук, доцент кафедри політології та філософії імені Сергія Коновала, Володимир ТОМАХІВ

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології та філософії імені Сергія Коновала, протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

Завідувачка кафедри

Тетяна ЧОЛАЧ

Гарант ОПП
«Енергетичний аудит»,
к.т.н., доцент

Петро КЛЕНДІЙ

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Політологія»
Опис дисципліни

Дисципліна «Політологія»	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів –3	галузь знань G «Інженерія, виробництво та будівництво	Статус дисципліни Дисципліна нормативна Мова навчання Українська мова
Кількість залікових модулів – 3	спеціальність G3 «Електрична інженерія» освітньо-професійна програма – «Енергетичний аудит»	Рік підготовки: <i>Денна – 1</i> <i>Заочна - 1</i> Семестр: <i>Денна – 2</i> <i>Заочна - 2</i>
Кількість змістових модулів – 2	Бакалавр	Лекції: <i>Денна – 16</i> <i>Заочна – 8</i> Практичні заняття: <i>Денна – 14</i> <i>Заочна – 4</i>
Загальна кількість годин – 90		Самостійна робота: <i>Денна – 54</i> <i>Заочна - 78</i> Тренінг : денна – 4 Індивідуальна робота : <i>Денна – 2</i>
Тижневих годин – 8, з них аудиторних – 2		Вид підсумкового контролю – залік

Мета і завдання дисципліни «Політологія»

Мета вивчення дисципліни.

Метою дисципліни «Політологія» є вивчення сутності, історії, теорії і методології політичної діяльності і поведінки. Вміти орієнтуватися в основних світових політичних школах, концепціях і напрямках, знати і вміти давати

характеристику українським політичним вченням, мати уявлення про сутність політичного життя та його взаємозв'язку з економікою, політичними відносинами і процесами, про об'єкт і суб'єкт політики, знати права людини і громадянина, суть і значення політичних систем і режимів у житті держави і суспільства, мати уявлення про процеси міжнародного політичного та економічного життя, сучасну геополітичну та гео економічну обстановку, місце, роль і статус України в сучасному політичному світі, володіти навичками політичної культури, вміти застосовувати політичні знання в своїй професійній і громадській діяльності.

Завдання вивчення дисципліни:

Завдання лекційних занять полягає у тому, щоб ознайомити студентів із головними методологічними питаннями політології, світовим досвідом та сучасним станом політичної діяльності в Україні; викладенні студентам у відповідності з програмою та робочим планом основних питань методології функціонування і розвитку політичних систем і політичних процесів; сформувати у студентів цілісну систему теоретичних знань з курсу „Політологія”.

Завдання практичних занять полягає у тому, щоб сформувати у студентів розуміння основних закономірностей, випадковостей та перспектив розвитку політичних подій, явищ, сформувати політичну свідомість та політичну культуру. засвоїти основні положення, зміст, сучасні досягнення політології в усьому її багатстві та різноманітності наукових спрямувань; навчитися використовувати політичні знання в своїй професійній та громадській діяльності; глибше засвоїти та закріпити теоретичні знання, одержані на лекціях.

Найменування компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни «Політологія» для студентів спеціальності G3 «Електрична інженерія»:

K05. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

K09. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного)

суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Передумови для вивчення дисципліни: Базові знання загальноосвітньої середньої школи, достатні для сприйняття світоглядних знань, концепцій.

Результати навчання:

ПР11. Вільно спілкуватися з професійних проблем державною та іноземною мовами усно і письмово, обговорювати результати професійної діяльності з фахівцями та нефахівцями, аргументувати свою позицію з дискусійних питань.
ПР14. Розуміти принципи європейської демократії та поваги до прав громадян, враховувати їх при прийнятті рішень.

Програма навчальної дисципліни «Політологія»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА

Тема 1. Політологія як наука. Поняття політики та політичної діяльності

Поняття політики, причини та умови формування політичної сфери суспільного життя. Особливі, структура та функції політики, способи її типології.

Виникнення політології та етапи її формування. Сучасний розвиток політології у світі та Україні. Основні категорії політології. Її об'єкт, предмет, методи дослідження. Система політичних наук. Зв'язок політології з іншими суспільними науками. Структура та функції політології, її роль у забезпеченні суспільного прогресу.

Конституційні політичні права та свободи громадянина. Поняття політичної діяльності, її сутність, мотиви та засоби. Аспекти, рівні та форми політичної діяльності. Політична взаємодія та політичні відносини. Типологія політичної діяльності. Поняття та основні складові політичного процесу. Участь студентської молоді у політичному житті України.

Тема 2. Історія світової та вітчизняної політичної думки

Витоки та основні етапи зарубіжної політичної думки. Політичні ідеї стародавнього Сходу. Політична думка Стародавньої Греції та Риму. Політико-релігійні погляди Середньовіччя. Політичні вчення епохи відродження та реформації. Н.Макіавеллі – фундатор світської політичної науки. Політична думка Нового часу.

Формування політичної думки в княжу добу історії України. Політичні ідеї періоду козаччини та гетьманської держави. Національне відродження і розвиток української політичної думки в XIX – початку XX ст. Українська політична думка після національно-визвольної революції 1917–1921 рр.

Тема 3. Політична система суспільства, місце і роль у ній держави.

Влада як суспільний феномен. Суб'єкти, об'єкти, джерела та ресурси політичної влади, методи її реалізації. Поняття та способи легітимації політичної влади.

Поняття політичної системи, її структура та функції. Концепції політичної системи Д. Істона, Г. Алмонда та К. Дойча. Політичні інститути, їх різновиди та роль в політичній системі суспільства. Теоретичні засади взаємодії політичної системи із середовищем. Політична система і економічна (правова системи суспільства). Типологія політичних систем. Політична система сучасної України, проблеми її функціонування та реформування.

Поняття держави. Структура держави, її функції в політичній системі суспільства. Різновиди форм держави. Правова, демократична та соціальна держава. Взаємодія державних органів та органів територіального та місцевого самоврядування. Україна як парламентсько-президентська республіка.

Тема 4. Громадянське суспільство. Політичні партії, громадські об'єднання та рухи.

Поняття, основні принципи та інститути громадянського суспільства. Роль громадянського суспільства у становленні, підтримці та розвитку демократії та публічної політики. Нові форми громадянського суспільства, які появились під час Помаранчевої революції та Революції гідності. Роль соціальних мереж у функціонуванні регіонального та загальнонаціонального громадянського суспільства.

Партія як політичний інститут, її особливості у порівнянні з державою. Типологія політичних партій. Особливості сучасних політичних партій. Поняття європейської політичної партії. Політичні партії в сучасній Україні, їх різновиди та роль в політичному житті суспільства та держави. Партійні системи та їх типологія.

Поняття та різновиди громадських об'єднань та суспільних рухів, правові засади їх діяльності. Взаємодія громадських об'єднань з партіями та державними органами.

Тема 5. Політична еліта та політичне лідерство.

Поняття та сучасні концепції політичної еліти. Структура та функції політичної еліти. Типологія політичних еліт. Квазіеліта, протоеліта та контр еліта. Системна та антисистемна опозиція. Місце і роль політичної еліти в структурі національної еліти.

Поняття політичного лідерства та його типологія. Сутнісні ознаки національного лідерства. Політична еліта та політичне лідерство в сучасній Україні.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОСНОВИ ДЕМОКРАТІЇ.

Тема 6. Політичні режими. Особливості сучасної демократії.

Поняття політичного режиму. Критерії типології політичних режимів та їх основні різновиди. Сутнісні риси демократичного режиму, його загрози.

Тоталітаризм: об'єктивні та суб'єктивні передумови. Авторитарний режим, його історичні та сучасні моделі. Прояви авторитаризму в політичному житті сучасної України. Вплив олігархічних груп на деформацію політичного режиму.

Історичні моделі та сучасні концепції демократії. Принципи та форми демократії. Вибори як основа політичної демократії. Різновиди виборчих систем. Засади парламентських та місцевих виборів в Україні. Парламентаризм в системі сучасної демократії. Хвилі демократизації в сучасному світі. Умови та шляхи розбудови та зміцнення демократії в Україні. **Тема 7. Основи етнонаціональної та міжнародної політики.**

Поняття етносу, нації, національної меншини. Нації етнічні, політичні та змішані. Етнополітика, її суб'єкти, об'єкти та демократичні принципи. Різновиди етнополітики держави та етнонаціональних груп. Конституційні засади та реалії етнонаціональної політики сучасної української держави. Націоналізм, інтернаціоналізм та космополітизм. Демократичний та авторитарний (інтегральний) націоналізм в Україні. Причини прояву сепаратизму в Україні та проблеми консолідації нації.

Зовнішня політика держав та міжнародні відносини. Поняття геополітики, її основні концепції. Міжнародні урядові та неурядові організації. Демократичні засади функціонування ООН, Ради Європи, Європейського Союзу та ОБСЄ. Україна як асоційований член ЄС. Вступ у ЄС та НАТО як стратегічна мета України. Глобальні проблеми сучасності та світовий політичний процес. Україна як суб'єкт міжнародних відносин.

Підтримка України світовою спільнотою у війні з російською федерацією.

Тема 8. Політико-ідеологічні системи та політична культура.

Поняття політичної свідомості, політичної ідеології та політичної психології. Функції політичної свідомості та ідеології. Політичний та ідеологічний плюралізм як важливі принципи функціонування сучасної демократії.

Поняття політичного руху. Світові політико-ідеологічні доктрини та рухи. Лібералізм як політико-ідеологічна доктрина. Політично-економічні принципи лібералізму. Ліберальна ідеологія в Україні та її представники. Консерватизм як політико-ідеологічна доктрина та суспільно-політичний рух. Сучасний неоконсерватизм. Консервативні політичні партії в Україні. Комуністична та соціал-демократична ідеологія: програмні засади, теорія та практика. Комуністичні та соціал-демократичні партії в Україні.

Поняття політичної культури, її основні концепції. Структура, функції та типологія політичної культури. Поняття патріархальної, підданської та

активістської політичної культури. Громадянська культура як основа функціонування та розвитку демократії. Політична культура сучасної України, її амбівалентний характер.

Тема 9. Політичний менеджмент та маркетинг. Політичні технології.

Зміст та співвідношення понять політичне управління, політичне керівництво та політичний менеджмент. Суб'єкти та об'єкти політичного менеджменту, принципи його ефективного реалізації. Види політичного менеджменту. Етапи процесу підготовки та прийняття політичних рішень. Менеджмент виборчої кампанії. Організація управлінської діяльності в системі органів законодавчої та виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Партиїний менеджмент. Особливості політичного менеджменту і комунікацій у кризових ситуаціях.

Поняття, функції і види політичного маркетингу. Суб'єкти, об'єкти та предмети політичного маркетингу. Методи та форми дослідження політичного ринку. Особливості державного політичного та партійного маркетингу. Маркетинг виборчого процесу, його основні кроки та функції.

Політичні технології, їх сутність та різновиди. Нормативні політичні технології та девіантні технології. Техніка виробництва подій та створення «інформаційних приводів». Різновиди технік: техніка довіри, відволікання уваги, створення «шумів», розуміння тощо. Засади іміджології. Стратегіями політичного маніпулювання. Політичне маніпулювання, його мішені та об'єкти.

Структура залікового кредиту дисципліни „Політологія” денна форма навчання

	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота	Тренінг	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА						
Тема 1. Політологія як наука. Поняття політики та політичної діяльності.	2	2	6	1	2	Поточне опитування
Тема 2. Історія світової та вітчизняної політичної думки.			6			

Тема 3. Політична система суспільства, місце і роль у ній держави.	2	2	6			
Тема 4. Громадянське суспільства. Політичні партії, громадські об'єднання та рухи.	2	2	6			
Тема 5. Політичні еліти і лідерство.	2	2	6			
Змістовий модуль 2. ОСНОВИ ДЕМОКРАТІЇ						
Тема 6. Політичні режими. Особливості сучасної демократії.	2	2	6		2	
Тема 7. Основи етнонаціональної та міжнародної політики.	2	2	6	1		Поточне опитування
Тема 8. Політикоідеологічні системи та політична культура.	2	2	6			
Тема 9. Політичний менеджмент та маркетинг. Політичні технології.	2	-	6			
Разом	16	14	54	2	4	

**Структура залікового кредиту дисципліни „Політологія ” заочна форма
навчання**

	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота	Тренінг	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА						
Тема 1. Політологія як наука. Поняття політики та політичної діяльності.	1	1	10		2	Поточ- не опитування
Тема 2. Історія світової та вітчизняної політичної думки.			10			
Тема 3. Політична система суспільства, місце і роль у ній держави.	1	1	10			
Тема 4. Громадянське суспільства. Політичні партії, громадські об'єднання та рухи.	1		10			
Тема 5. Політичні еліти і лідерство.	1		10			
Змістовий модуль 2. ОСНОВИ ДЕМОКРАТІЇ						

Тема 6. Політичні режими. Особливості сучасної демократії.	1	1	10		2	
Тема 7. Основи етнонаціональної та міжнародної політики.	1		10			Поточне опитування
Тема 8. Політикоідеологічні системи та політична культура.	1	1	4			
Тема 9. Політичний менеджмент та маркетинг. Політичні технології.	1	-	4			
Разом	8	4	78			

Тематика практичних занять

Практичне заняття №1

Тема: Політологія як наука. Поняття політики та політичної діяльності.

Мета: Розкрити сутність політики, її соціальні функції та проаналізувати причини й умови формування політичної сфери суспільного буття. Охарактеризувати особливості предмету, категоріального апарату та методів дослідження політичних явищ і процесів. Дослідити зародження та етапи розвитку політичної науки в світі та Україні, її соціальні функції та зростання ролі в умовах сучасного цивілізаційного процесу. Розкрити зміст, мотиви та охарактеризувати основні різновиди політичної діяльності.

Питання для обговорення:

1. Політика як суспільний феномен та поняття. Структура та функції політики, її різновиди.
2. Мотиви, цілі та засоби політичної діяльності. Політична участь та політичне функціонування.
3. Предмет, категорії, поняття, методи та функції політології.
4. Система політичних наук, її формування в світі та Україні.

Література:

1. Гончарук-Чолач Т., Томахів В. Історія українських та зарубіжних політичних вчень: навч. посіб. Тернопіль, ВПЦ «Університетська думка», 2025. 228 с.
2. Дизайн публічної політики : навч. посіб. / [С. С. Бульбенюк, В. А. Гапоненко, Н. А. Бабарикіна та ін.] ; за заг. ред. Бульбенюк С. С.; М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана. Київ: КНЕУ, 2025. 146 с.
3. Міщенко А.Б. М Політологія: Навч. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2021, 102 с.
4. Найчук А. В., Маркітантов В. Ю. Політична теорія держави: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: КПНУ, 2023. 92 с.
5. Політологія: навч. посібн. / Т. В. Гончарук-Чолач, О.М.Рудакевич, В. Я. Томахів, М. І. Гурик, Р. Ю. Чигур / За ред. Т. В. Гончарук-Чолач. Тернопіль: ВПЦ «Університетська думка», 2025. 219 с.
6. Сухонос В., Куліш А., Білокінь Р. (за ред. В. Сухоноса). Державознавство: підручник. Суми: Університетська книга, 2021. 493 с.
7. Тетарчук І. Дяків Т. Політологія. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2021, 160 с.
8. Томахів В. Загальна теорія політики: навч. посіб. Тернопіль. ВПЦ «Університетська думка», 2025. 220 с.
9. Introduction to Political Science. / Mark Carl Rom, Georgetown University; Masaki Hidaka, American University, Rachel Bzostek Walker, Collin Colleg. OpenStax Rice University, 2022. 626 p. URL: [Introduction to Political Science](https://openstax.org/r/introduction-to-political-science)
10. Types of Political Systems. *University of Regina. Pressbooks*. URL: <https://web.archive.org/web/20221022061920/https://opentextbooks.uregina.ca/sociology/chapter/14-2-types-of-politicalsystems/#:~:text=The%20major%20types%20of%20political,and%20instead%20rule%20through%20fear> (date of application: 18.03.2024).

Практичне заняття №2

Тема: Політична система суспільства, місце і роль у ній держави.

Мета: Досягнути усвідомлення того, що політична сфера суспільства має системний характер і, таким чином, відповідає закономірностям побудови та функціонування відкритих

самоорганізованих систем. Цьому сприятиме аналіз моделей політичної системи, які обґрунтували американські політологи в середині ХХ ст. Розкрити місце і роль політичної влади та держави як інституту в політичній системі. **Питання для обговорення:**

1. Сутність політичної влади, її суб'єкт-об'єктна модель.
2. Поняття, структура та функції політичної системи суспільства.
3. Теоретичні засади взаємодії політичної системи із середовищем.
4. Держава як політичний інститут. Форма державного правління та устрою: теорія та українські реалії.

Література:

1. Бульбенюк С. С., Манелюк Ю. М. Основи кратології. Політична влада: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2024. 132 с. URL: https://jf.kneu.edu.ua/ua/depts5/k_politologii_i_sociologii/nmr_ps/?utm
2. Бунік В.П. Поняття політичної системи суспільства: теоретичний аспект. URL: http://seanewdim.com/uploads/3/4/5/1/34511564/bunyk_v.p._ncept_of_political_system_of_society_theoretical_aspect.p
3. Міщенко А.Б. М Політологія: Навч. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2021, 102 с.
4. Найчук А. В., Маркітантов В. Ю. Політична теорія держави: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: КПНУ, 2023. 92 с.
5. Неліпа Д. В. Системний аналіз в політології: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2023, 304 с
6. Політологія: навч. посібн. / Т. В. Гончарук-Чолач, О.М.Рудакевич, В. Я. Томахів, М. І. Гурик, Р. Ю. Чигур / За ред. Т. В. Гончарук-Чолач. Тернопіль: ВПЦ «Університетська думка», 2025. 219 с.
7. Робінкова С. Динаміка розвитку політичних систем в історії та теорії політичної думки. *Соціально-політичні студії. Науковий альманах*. Праці молодих науковців. 2024. Вип.8. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e522a16c-bcbc483f-b334-7543a9ba462e/content>
8. Сухонос В., Куліш А., Білокінь Р. (за ред. В. Сухоноса). Державознавство: підручник. Суми: Університетська книга, 2021. 493 с.
9. Тетарчук І. Дяків Т. Політологія. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2021, 160 с.
10. Томахів В. Загальна теорія політики: навч. посіб. Тернопіль. ВПЦ «Університетська думка», 2025. 220 с.
11. Політична система України в умовах війни. *Національний інституту стратегічних досліджень*. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/politychna-systemaukrayiny-v-umovakh-viyny?utm>
12. Introduction to Political Science. / Mark Carl Rom, Georgetown University; Masaki Hidaka, American University, Rachel Bzostek Walker, Collin Colleg. OpenStax Rice University, 2022. 626 p. URL: [Introduction to Political Science](#)
13. Types of Political Systems. *University of Regina. Pressbooks*. URL:

<https://web.archive.org/web/20221022061920/https://opentextbooks.uregina.ca/sociology/chapter/14-2-types-of-political-systems/#:~:text=The%20major%20types%20of%20political,and%20instead%20rule%20through%20fear> (date of application: 18.03.2024).

Практичне заняття №3

Тема: Громадянське суспільство. Політичні партії, об'єднання громадян та рухи.

Мета: Розглянути поняття, генезис, основні принципи та інститути громадянського суспільства. Охарактеризувати політичні партії та інші добровільні об'єднання громадян, їх роль в системі громадянського суспільства. З'ясувати особливості взаємодії громадянського суспільства і держави в умовах різних політичних режимів., в т.ч. в умовах сучасного українського суспільства.

Питання для обговорення:

1. Поняття громадянського суспільства, його структура та функції.
2. Політична партія як інститут громадянського суспільства
3. Функціональна взаємодія громадянського суспільства і держави.
4. Проблеми розвитку громадянського суспільства в Україні після Революції гідності.

Література:

1. Волківський М. Громадянське суспільство в Україні: особливості формування і роль у становленні держави. *Політичне життя*. 2023. №4. URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/14873>
2. Гончарук-Чолач Т., Томахів В. Історія українських та зарубіжних політичних вчень: навч. посіб. Тернопіль, ВПЦ «Університетська думка», 2025. 228 с.
3. Міщенко А.Б. М Політологія: Навч. посіб. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2021, 102 с.
4. Найчук А. В., Маркітантов В. Ю. Політична теорія держави: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: КПНУ, 2023. 92 с.
5. Остапеч Ю. Політичні партії і партійні системи. / Ю.Остапеч, А.Ключкович, Я.Ярош. Основи громадянського суспільства та політичних знань: навч.посіб. Суми: Унів.кн., 2023.
6. Політологія: навч. посібн. / Т. В. Гончарук-Чолач, О.М.Рудакевич, В. Я. Томахів, М. І. Гурик, Р. Ю. Чигур / За ред. Т. В. Гончарук-Чолач. Тернопіль: ВПЦ «Університетська думка», 2025. 219 с.
7. Сухонос В., Куліш А., Білокінь Р. (за ред. В. Сухоноса). Державознавство: підручник. Суми: Університетська книга, 2021. 493 с.
8. Тетарчук І. Дяків Т. Політологія. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2021, 160 с.

9. Томахів В. Загальна теорія політики: навч. посіб. Тернопіль. ВПЦ «Університетська думка», 2025. 220.
10. Introduction to Political Science. / Mark Carl Rom, Georgetown University; Masaki Hidaka, American University, Rachel Bzostek Walker, Collin Colleg. OpenStax Rice University, 2022. 626 p. URL: [Introduction to Political Science](https://openstax.org/r/introduction-to-political-science)
11. Types of Political Systems. *University of Regina. Pressbooks*. URL: <https://web.archive.org/web/20221022061920/https://opentextbooks.uregina.ca/sociology/chapter/14-2-types-of-politicalsystems/#:~:text=The%20major%20types%20of%20political,and%20instead%20rule%20through%20fear> (date of application: 18.03.2024).

Практичне заняття №4

Тема: Політична еліта та політичне лідерство в умовах демократії.

Мета: Проаналізувати поняття та сучасні концепції політичної еліти, з'ясувати її структуру та функції. Розглянути місце і роль політичної еліти в системі національної еліти. Розкрити зміст поняття політичного лідерства та з'ясувати засади його типології. Охарактеризувати стан політичної еліти та політичного лідерства в сучасній Україні.

Питання для обговорення:

1. Ознаки, структура та функції політичної еліти.
2. Політичне лідерство: сутність, функції, типи.
3. Політичні еліти та лідерство в Україні.

Література:

1. Гончарук-Чолач Т., Томахів В. Історія українських та зарубіжних політичних вчень: навч. посіб. Тернопіль, ВПЦ «Університетська думка», 2025. 228 с.
2. Кристиняк М. Особливості формування еліти в Україні та засади щодо вдосконалення процесу її створення. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Юридичні науки» № 3 (27), 2020. С. 78-82.
<https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/nov/22510/14.pdf>
3. Міщенко А.Б. М Політологія: Навч. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2021. 102 с.
4. Назарчук О. Вплив політичних еліт на державну політику та громадські ініціативи в Україні. *Наукові праці МАУП. Політичні науки та публічне управління*. 2024-3(75)-10
URL: <https://journals.maup.com.ua/index.php/political/article/view/4447?utm>
5. Політологія : навч. посібн. / Т. В. Гончарук-Чолач, О.М.Рудакевич, В. Я. Томахів, М. І. Гурик, Р. Ю. Чигур / За ред. Т. В. Гончарук-Чолач. Тернопіль: ВПЦ «Університетська думка», 2025. 219 с.

6. Політичне лідерство: навчальний посібник / В. А. Гапоненко, С. С. Бульбенюк, Н. М. Довганик та ін. К.: КНЕУ, 2021. 324 с.
7. Тетарчук І. Дяків Т. Політологія. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2021, 160 с.
11. Томахів В. Загальна теорія політики: навч. посіб. Тернопіль. ВПЦ «Університетська думка», 2025. 220 с.
12. Introduction to Political Science. / Mark Carl Rom, Georgetown University; Masaki Hidaka, American University, Rachel Bzostek Walker, Collin Colleg. OpenStax Rice University, 2022. 626 p. URL: [Introduction to Political Science](https://openstax.org/r/introduction-to-political-science)
13. Types of Political Systems. *University of Regina. Pressbooks*. URL: <https://web.archive.org/web/20221022061920/https://opentextbooks.uregina.ca/sociology/chapter/14-2-types-of-political-systems/#:~:text=The%20major%20types%20of%20political,and%20instead%20rule%20through%20fear> (date of application: 18.03.2024).

Практичне заняття №5

Тема: Політичні режими. Особливості сучасної демократії.

Мета: Розкрити поняття політичного режиму, його роль в забезпеченні керованості суспільством та досягнення суспільної мети. Виявити та проаналізувати критерії типології політичних режимів та їх основні різновиди: демократичний режим, авторитаризм, тоталітаризм. З'ясувати причини прояви авторитаризму в політичному житті сучасної України. Проаналізувати принципи та моделі демократії, роль в її функціонуванні виборчих систем та парламентів.

Питання для обговорення:

1. Поняття, соціальне призначення та критерії типології політичних режимів.
2. Сутнісні риси та умови формування демократичного, авторитарного й тоталітарного режимів.
3. Принципи та моделі демократії, виборчі системи та парламентаризм.
4. Особливості політичного режиму сучасного українського суспільства.

Література:

1. Бортніков В.І. Дискурс парадоксальної політичної участі громадян в розвитку демократії. *Політологічний вісник: збірник наукових праць* / голов. ред. О. В. Батрименко; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. К.: ТОВ «Вадекс», 2023. Вип. 90. С. 202-215.
2. Гапоненко В. А. Специфіка парламентаризму як інституту демократії у сучасній Україні. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2020. № 87. С. 222–232.

3. Данилюк Н. Основні підходи до трактування поняття «політичний режим». URL: https://social-science.uu.edu.ua/article/141?utm_source
4. Міщенко А.Б. М Політологія: Навч. посіб. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2021, 102 с.
5. Політологія: навч. посібн. / Т. В. Гончарук-Чолач, О.М.Рудакевич, В. Я. Томахів, М. І. Гурик, Р. Ю. Чигур / За ред. Т. В. Гончарук-Чолач. Тернопіль: ВПЦ «Університетська думка», 2025. 219 с.
6. Тарасюк В. М. Політичні режими: відмінності й спільні ознаки. *Держава і право*. 2020 Вип. 87: Юридичні і політичні науки. С. 319-330.
7. Тесфайє Л. Поєднання старих і нових інституціональних підходів у дослідженні форм правління та політичних режимів. *Грані*. 2021. Т. 24, № 6. С. 109-116.
8. Тетарчук І. Дяків Т. Політологія. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2021, 160 с.
9. Требін М. П. Політичний режим як детермінанта рівня правової культури. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/3265/1/Trebin_113.pdf
10. Томахів В. Загальна теорія політики: навч. посіб. Тернопіль. ВПЦ «Університетська думка», 2025. 220 с.
11. Шабанов М. О. Сучасні політичні режими: концептуальні засади та практичний вимір: навч. посіб. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2022. 142 с. https://dspace.onu.edu.ua/items/f8a12718-e81b-40f1-886b-b4bc3777116c?utm_source
12. Introduction to Political Science. / Mark Carl Rom, Georgetown University; Masaki Hidaka, American University, Rachel Bzostek Walker, Collin Colleg. OpenStax Rice University, 2022. 626 p. URL: [Introduction to Political Science](#)
13. Types of Political Systems. *University of Regina. Pressbooks*. URL: <https://web.archive.org/web/20221022061920/https://opentextbooks.uregina.ca/sociology/chapter/14-2-types-of-politicalsystems/#:~:text=The%20major%20types%20of%20political,and%20instead%20rule%20through%20fear> (date of application: 18.03.2024).

Практичне заняття №6

Тема: Основи етнонаціональної та міжнародної політики.

Мета: З'ясувати зміст поняття нація, національні меншини та етнополітика. Охарактеризувати конституційні засади та реалії етнонаціональної політики сучасної української держави. Дослідити феномен націоналізму етнічних меншин та прояви сепаратизму. Розкрити зміст понять зовнішня політика держави, міжнародні відносини, міжнародна політика та геополітика. Проаналізувати основні міжнародні урядові організації: ООН, Рада Європи, Європейський Союз, ОБСЄ та статус України як асоційованого члена ЄС.

Питання для обговорення:

1. Поняття етносу, нації та етнополітики.
2. Націоналізм, інтернаціоналізм та космополітизм, їх сучасні прояви.

3. Засади зовнішньої політики та міжнародних відносин в умовах демократії.
4. Зовнішня політика та етнополітика української держави.

Література:

1. Волянчук, О., Ладний, Ю. Етнополітика та національна стійкість в умовах війни. *Науковий часопис УДУ імені Михайла Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методики викладання соціально-політичних дисциплін*. 2023. (34), С. 64–73.
2. Дронов В. Міжнародні відносини та світова політика: навч.-метод. посіб.; НУ «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс, 2022. 131 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/23460> ISBN 978-966-928-880-6
3. Етнополітика в Україні в умовах сучасних суспільно-політичних змін: реальний стан, виклики, перспективи : монографія / автор. кол.: Войналович В. А. (керівник, наук. ред.), Єленський В. Є., Кулик В. М., Малиновська О. А., Набок С. В., Поліщук Ю. М., Рябчук М. Ю. Київ : ППЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2023. 424 с.
4. Корсунський С. Зовнішня політика в епоху трансформацій. К.; Vivat, 2020. 256 с.
5. Міжнародна політологія: навч. посіб. / [Бульбенюк С. С., Гапоненко В. А., Довганик Н. М. та ін.] ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана. Електрон. текст. дані. Київ: КНЕУ, 2022. 290 с/ URL: <https://ir.kneu.edu.ua/items/3aa6b37e-a095-421e-a40e-10054b3ddb9a>.
6. Міщенко А.Б. М Політологія: Навч. посіб. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2021, 102 с.
7. Політологія: навч. посібн. / Т. В. Гончарук-Чолач, О.М.Рудакевич, В. Я. Томахів, М. І. Гурик, Р. Ю. Чигур / За ред. Т. В. Гончарук-Чолач. Тернопіль: ВПЦ «Університетська думка», 2025. 219 с.
8. Тетарчук І. Дяків Т. Політологія. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2021, 160 с.
9. Томахів В. Загальна теорія політики: навч. посіб. Тернопіль. ВПЦ «Університетська думка», 2025. 220 с.
10. Introduction to Political Science. / Mark Carl Rom, Georgetown University; Masaki Hidaka, American University, Rachel Bzostek Walker, Collin Colleg. OpenStax Rice University, 2022. 626 p. URL: [Introduction to Political Science](https://openstax.org/r/introduction-to-political-science)
11. Types of Political Systems. *University of Regina. Pressbooks*. URL: <https://web.archive.org/web/20221022061920/https://opentextbooks.uregina.ca/sociology/chapter/14-2-types-of-politicalsystems/#:~:text=The%20major%20types%20of%20political,and%20instead%20rule%20through%20fear> .

Практичне заняття №7

Тема: Політико-ідеологічні системи та політична культура.

Мета: З'ясувати зміст понять: політична свідомість, політична ідеологія та політичної психології. Розглянути ідеологічний плюралізм як важливий принципи функціонування сучасної демократії та охарактеризувати основні політико-ідеологічні системи сучасності: лібералізм, консерватизм, соціал-

реформізм та комунізм. Охарактеризувати сутнісні риси, структуру, функції та типологію політичної культури, її особливості в Україні.

Питання для обговорення:

1. Політична свідомість та ідеологія, їх роль у функціонування політичної сфери суспільного життя.
2. Сучасні політико-ідеологічні системи, їх поширення у світі та Україні.
3. Концепція політичної культури Г. Алмонда, її роль в осмислення особливості політичного життя різних країн.
4. Політична культура старшого покоління та молоді в Україні: спільне та відмінне.

Література:

1. Гончарук-Чолач Т., Томахів В. Історія українських та зарубіжних політичних вчень: навч. посіб. Тернопіль, ВПЦ «Університетська думка», 2025. 228 с.
2. Єрмоленко В. Плинні ідеології. Ідеї та політика в Європі XIX–XX століть. Київ: Дух і Літера, 2024. 480 с.
3. Манелюк Ю. М. Політичні ідеології : практикум / Ю. М. Манелюк, Н. В. Чубур ; [редкол.: Л. О. Кожура, В. Г. Чорна, Б. В. Богдан та ін] ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана. Київ : КНЕУ, 2024. 217с.
4. Міщенко А.Б. М Політологія: Навч. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2021, 102 с.
5. Політологія : навч. посібн. / Т. В. Гончарук-Чолач, О.М.Рудакевич, В. Я. Томахів, М. І. Гурик, Р. Ю. Чигур / За ред. Т. В. Гончарук-Чолач. Тернопіль: ВПЦ «Університетська думка», 2025. 219 с.
6. Сухонос В., Куліш А., Білокінь Р. (за ред. В. Сухоноса). Державознавство: підручник. Суми: Університетська книга, 2021. 493 с.
7. Тетарчук І. Дяків Т. Політологія. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2021, 160 с.
8. Томахів В. Загальна теорія політики: навч. посіб. Тернопіль. ВПЦ «Університетська думка», 2025. 220 с.
9. Шайгородський Ю. Політична культура як чинник розвитку демократичного політичного режиму в Україні. Зміни політичних режимів і перспективи зміцнення демократії в Україні: монографія / авт. кол.: Г. І. Зеленько (керівник, наук. ред.), Т. А. Бевз, С. Г. Брехаря, М. С. Кармазіна, В. О. Ковалевський, О. Ю. Кондратенко, Н. В. Кононенко, Т. М. Ляшенко, О. М. Майборода, Ю. Ж. Шайгородський. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. С.304-351.
10. Introduction to Political Science. / Mark Carl Rom, Georgetown University; Masaki Hidaka, American University, Rachel Bzostek Walker, Collin Colleg. OpenStax Rice University, 2022. 626 p. URL: [Introduction to Political Science](#)

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів є ключовим елементом навчального процесу у вищій школі, що відповідає європейським стандартам академічної освіти. Вона спрямована на формування здатності самостійно здобувати знання, аналізувати складні явища, формувати аргументовані судження та застосовувати політологічні знання у сучасному контексті.

Метою самостійної роботи є:

- розвиток навичок критичного мислення та інтерпретації;
- формування культури академічного письма та дослідницької компетентності;
- вироблення вміння самостійно працювати з першоджерелами й науковою літературою;
- набуття досвіду міждисциплінарного осмислення актуальних проблем;
- стимулювання творчого та інноваційного підходу до інтелектуальної діяльності.

Самостійна робота є обов'язковим модулем освітньої компоненти «Політологія», виконується самостійно кожним студентом на основі опрацьованої літератури та передбачає виконання:

- блоку 1 – написання реферату або есе за однією із тем (за вибором студента);
- блоку 2 – виконання одного із проблемних завдань, що передбачають аналітичне мислення та практичне застосування політологічних знань.

Особливим елементом самостійної роботи є написання тез (3–4 сторінки) та виступ на студентській науковій конференції. Така участь не є обов'язковою, але надає студенту додаткові академічні переваги:

- +15 балів до підсумкової оцінки за курс;
- можливість публікації тез у кафедральному науковому збірнику;
- розвиток навичок публічного виступу, дискусії та академічної презентації.

Таким чином, участь у конференції є не лише бонусом до оцінки, а й реальною інвестицією у власний академічний та професійний розвиток.

Блок 1 самостійної роботи:

Орієнтовний перелік тем рефератів або есе.

1. Проблеми політичної соціалізації української студентської молоді.
2. Витоки і генезис політичної Інтернет - комунікації.
3. Роль Інтернет-комунікації в формуванні громадсько-політичної думки
4. Взаємозв'язок політики і економіки в сучасній українській державі.
5. Роль соціальних мереж у сучасному політичному житті суспільства
6. Інтернет в процесі формування і діяльності інститутів громадянського суспільства
7. Електронне врядування та його сутність.
8. Економічні чинники ефективності політичної влади.
9. Проблеми реформування політичної системи в контексті угоди про асоціацію з ЄС.
10. Перспективи розвитку України як правової та соціальної держави.
11. Місце і роль політичних партій в структурі громадянського суспільства.
12. Проблеми подолання авторитаризму в політичному житті України.
13. Оцінка стану демократії в Україні зарубіжними експертами.
14. Зростання національної самосвідомості громадян України в умовах російськоукраїнської війни.
15. Етнополітика української держави.
16. Нація як суб'єкт історичного розвитку.
17. Україна в контексті глобалізації.
18. Національна ідентичність в умовах глобалізації.
19. Сучасна інформаційна революція та її вплив на розвиток політичних процесів.
20. Трансформація політичного режиму в незалежній Україні.
21. Основні причини російсько-української війни.
22. Сутність правової держави.
23. Взаємозв'язок демократії, правової, соціальної держави та громадянського суспільства.
24. Соціокультурні чинники демократизації.
25. Основні тенденції розвитку сучасних демократій.
26. «Теорія хвиль демократії» С.Гантінгтона як парадигма дослідження процесу демократичних змін.
27. Загальні та специфічні ознаки посттоталітарної моделі політичної модернізації.
28. Особливості процесу демократизації в Україні.

29. Особливості процесу демократизації політичного режиму в Україні.
30. Особливості процесу демократизації політичної системи в Україні.
31. Сутність й особливості сучасної хвилі демократизації українського суспільства.
32. Україна в глобалізованому світі: виклики, ризики та небезпеки демократії.
33. Геополітичні фактори впливу на процеси демократичних змін в Україні.
34. Ідеологія «руського мира» як ідеологічна основа російсько-української війни.
35. Соціокультурні чинники російсько-української війни.
36. Релігійний чинник в російсько-українській війні.
37. Європейська інтеграція як феномен сучасного міжнародного співробітництва.
38. Політичні цінності ЄС.
39. Україна і європейська інтеграція: перспективи вступу.
40. Політико-правове підґрунтя взаємовідносин України з ЄС.
41. Зміст Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом
42. НАТО як базовий механізм колективної безпеки в Європі: структура, збройні сили та особливості функціонування.
43. Євроатлантична інтеграція України: подолання стереотипів та міфів.
44. Історичне та геополітичне підґрунтя євроатлантичного покликання України
45. Євроатлантична інтеграція України як стратегічний напрям зовнішньої політики України.
46. Перспективи членства України в НАТО.

Вимоги до оформлення реферату з дисципліни

Реферат дозволяє студентам опанувати необхідні практичні навички при вирішенні конкретних практичних завдань, розвитку навичок самостійної роботи й оволодіння методикою ведення наукових досліджень, пов'язаних з темою реферату.

Метою виконання реферату є: закріплення, поглиблення, узагальнення знань, отриманих студентами під час набуття теоретичних і практичних навичок, їхнього використання у своїй професійній діяльності. При виконанні реферату студент повинен продемонструвати вміння в сфері науково-

дослідної діяльності, роботи з готовими матеріалами, вміння творчого та оригінального вирішення поставлених завдань.

Реферат виконується самостійно кожним студентом.

Структура реферату:

Титульний аркуш містить:

- назву університету;
- назву кафедри;
- назву навчальної дисципліни;
- номер академічної групи;
- дату подачі готової роботи викладачеві на перевірку - день, місяць, рік.

Зміст.

Вступ. Вступ розкриває сутність, стан наукового завдання і його значення. Тут же вказують мету й завдання дослідження.

Основна частина. Розкриває наукове дослідження і відповідає обраній темі, вступу та висновкам роботи.

Висновки. У висновках вказують результати, отримані при проведенні дослідження, пропозиції або рекомендації щодо вирішення поставленого завдання відповідно до результатів дослідження.

Список літератури. Джерела розміщують за абеткою прізвищ авторів або заголовків.

Оформлення відбувається в такому порядку:

- нормативно-правові акти (Конституція України, Закони, ГОСТ, ДСТУ й т.д.);
 - використана література (у т. ч. періодична);
 - література на іноземних мовах;
 - Інтернет джерела з обов'язковою позначкою, яка інформація міститься на цьому сайті (порталі). Не припустиме посилання пошуків на сайти.
- Вимоги до оформлення.** Шрифт TimesNewRoman, 14, півтора інтервала; поля:

верхнє й нижнє – 20 мм, ліве - 25 мм, праве - 15 мм.

Блок 2 самостійної роботи:

Перелік проблемних завдань

1. Обґрунтуйте чому деспотичні режими минулого не можна назвати тоталітарними?
2. В чому полягає необхідність дотримання принцип поділу влади для держави?
3. Англійський історик Е.Фрімен говорив, що «...Історія – це минула політика, а політика – це сучасна історія...». Обґрунтуйте цей вислів.
4. В країні X періодично проводяться вибори, діє парламент, законодавчо закріплено принцип розподілу влади, функціонують ЗМІ, існує багатопартійність. Чи можна на основі цих критеріїв стверджувати про демократичний характер політичного режиму в даній країні? Аргументуйте свою думку.
5. Розкрийте особливості взаємодії політичної, економічної та правової систем на сучасному етапі розвитку українського суспільства.
6. Помаранчева революція та революція Гідності, на думку вітчизняних та зарубіжних політологів, засвідчила про народження та подальший розвиток громадянського суспільства в Україні. Аргументуйте це твердження.
7. Розкрийте об'єктивні та суб'єктивні причини сепаратизму в східних областях України, які в кінцевому результаті привели до повномасштабної агресії росії в 2022 р
8. Впродовж всієї незалежності України росія прагнула федералізації України. В чому полягав для неї політичний сенс федералізацію України? Обґрунтуйте
9. З'ясуйте та обґрунтуйте думку, чим відрізняється політична діяльність від інших сфер суспільної діяльності.
10. На думку політологів, історію політичної еліти можна вважати історією національної державності. Обґрунтуйте цю тезу.
11. Чи володіє Україна ознаками національної держави? Чому праві та правоцентристські сили впродовж всієї незалежності України справедливо акцентували на тому, що вони ведуть боротьбу за утвердження України як національної держави? Доведіть це.
12. Чи проявляються в політичних процесах такі негативні риси української ментальності та культури як его- та громадо центризм, анархізм, отаманство? Як можна нейтралізувати їх в сучасних умовах?
13. На думку Вацлава Гавела, першого президента Чехії, дев'ятого та останнього президента Чехословаччини (1989—1992) і першого президентом Чехії (1993— 2003). «У демократії є важливі недоліки: вона дуже зв'язує руки тим, хто її поважає, і дозволяє майже все тим, хто її не поважає». Чи

погоджуєтеся Ви із даним твердженням? Прокоментуйте його. Наведіть конкретні приклади підтвердження своєї позиції.

14. Чим відрізняються погляди Платона і Аристотеля на функції держави і що їх об'єднує?

15. Хто з українських інтелектуалів вніс помітний вклад у розробку української національної ідеології? Доведіть та обґрунтуйте свою думку.

16. Обґрунтуйте, в чому основна причина виникнення політики .

17. Визначте та обґрунтуйте істотні відмінності між політичною реформою та революцією? За якими ознаками події в Україні кінця 2013-2014 рр. можна назвати революційними

18. Розкрийте основні відмінності у функціонуванні та ролі політичних ідеологій в тоталітарному, авторитарному і демократичному суспільстві.

19. Розкрийте який теоретичний доробок у політичну науку зробили І. Кант, Й.Фіхте, Г. Гегель та їх значення та актуальність

20. Відомий американський політолог та політик Збігнєв Бжезінський на засіданні круглого столу «Україна на шляху до державотворення» висловив думку: «Подивіться на кілька останніх президентських виборів. Є дуже простий тест на демократичність виборчих процесів. Якщо ви не знаєте, хто виграє, і якщо ваші передбачення часто не виправдовуються, знайте – це демократія». Прокоментуйте та аргументуйте правильність його висловлювання.

21. Микола Міхновський вважав, що державна самостійність є головною умовою відродження української нації. Чому тоді суверенна українська держава не забезпечила швидкого відродження українства? Які чинники відіграли у цьому головну роль?

22. Михайло Драгоманов відстоював думку про те, що політична децентралізація й широке місцеве самоврядування є засобом подолання конфлікту між державою і суспільством й утвердження свободи. Чи підтвердила сучасна європейська та вітчизняна політична практика думку українського вченого?

23. Обґрунтуйте, чому проблема влади є основною проблемою політики?

24. Розкрийте вплив політичних вчень Стародавньої Греції, Стародавнього Сходу, Середньовіччя, Відродження, Просвітництва та Нового часу на сучасний розвиток політичних теорій?

25. Відродження традиційних рис вітчизняної політичної культури демонструє належність України до європейської цивілізації. Про які політичні ознаки українства, на вашу думку, йде мова в першу чергу?

26. На конкретних прикладах розкрийте в чому полягає відмінність понять «легітимність» і «легальність» влади?

27. Поширеною є точка зору, згідно з якою зовнішня політика держави є відображенням і продовженням внутрішньої політики. Якою мірою внутрішньополітична ситуація в Україні впливає на зовнішню політику держави?

28. Політологи вважають тоталітаризм феноменом ХХ ст.? Але деспотичні режими існували і в минулому. На чому базується думка політологів.

29. Визначте основні критерії ефективності політичної влади і на основі цього обґрунтуйте, чи є ефективною політична влада в Україні.

30. Обґрунтуйте значення, місце і роль політичного лідера в перехідні періоди історії.

Послідовність виконання проблемного завдання:

1. Вибір конкретного завдання з переліку та погодження його з викладачем.

2. Формування теоретичної бази для дослідження (опрацювання монографій, статей, матеріалів ЗМІ, документів).

3. Виклад основних підходів до обраної проблеми у вигляді систематизованого огляду.

4. Проведення порівняльного або проблемно-аналітичного аналізу із залученням історичних і сучасних прикладів.

5. Формулювання власних висновків, аргументованих позицій та (за потреби) практичних рекомендацій.

6. Оформлення результатів у письмовій формі та презентація ключових положень у групі.

Вимоги до оформлення проблемного завдання:

Обсяг роботи – 5–6 сторінок друкованого тексту.

Форматування тексту: шрифт – Times New Roman, розмір 14; міжрядковий інтервал – 1,5; поля – 2 см з усіх боків; абзацний відступ – 1,25 см.

Структура роботи: титульна сторінка; вступ (1 сторінка, з обґрунтуванням актуальності проблеми); основна частина (2 - 4 сторінки); висновки (1 сторінка); список літератури (оформлений за ДСТУ 8302:2015); додатки (за потреби).

Використання посилань на літературні джерела є обов'язковим. Посилання подаються у квадратних дужках із зазначенням номера джерела та сторінки (наприклад, [3, с. 57]).

Недопустимим є використання неавторських текстів без належного цитування.

Форма представлення: письмова робота у вигляді аналітичного есе чи мінідослідження та коротка усна презентація (3-5 хвилин).

Орієнтовна тематика студентських тез для студентів :

1. Проблеми політичної соціалізації української студентської молоді.
2. Взаємозв'язок політики і економіки в сучасній українській державі.
3. Роль соціальних мереж у сучасному політичному житті суспільства
4. Електронне врядування та його сутність.
5. Економічні чинники ефективності політичної влади.
6. Перспективи розвитку України як правової та соціальної держави.
7. Місце і роль політичних партій в структурі громадянського суспільства.
8. Проблеми подолання авторитаризму в політичному житті України.
9. Оцінка стану демократії в Україні зарубіжними експертами.
10. Зростання національної самосвідомості громадян України в умовах російськоукраїнської війни.
11. Етнополітика української держави.
12. Нація як суб'єкт історичного розвитку.
13. Україна в контексті глобалізації.
14. Національна ідентичність в умовах глобалізації.

15. Сучасна інформаційна революція та її вплив на розвиток політичних процесів.
16. Трансформація політичного режиму в незалежній Україні.
17. Основні причини російсько-української війни.
18. Сутність правової держави.
19. Взаємозв'язок демократії, правової, соціальної держави та громадянського суспільства.
20. Соціокультурні чинники демократизації.
21. Основні тенденції розвитку сучасних демократій.
22. «Теорія хвиль демократії» С.Гантінгтона як парадигма дослідження процесу демократичних змін.
23. Загальні та специфічні ознаки посттоталітарної моделі політичної модернізації.
24. Особливості процесу демократизації в Україні.
25. Особливості процесу демократизації політичного режиму в Україні.
26. Геополітичні фактори впливу на процеси демократичних змін в Україні.
27. Ідеологія «руського мира» як ідеологічна основа російсько-української війни.
28. Соціокультурні чинники російсько-української війни.
29. Релігійний чинник в російсько-українській війні.
30. Європейська інтеграція як феномен сучасного міжнародного співробітництва.

Тренінг з дисципліни на тему:

«Виявлення основних політичних маніпулятивних технологій в процесі виборчих

кампаній».

Тренінг є ретельно спланованим процесом надання чи поповнення знань, відпрацювання умінь і навичок, зміни чи оновлення певних ставлень, поглядів і переконань. Тренінг проводиться для того, щоби зробити молоді усвідомлений громадянський та правильний політичний вибір в ході

виборчих кампаній, які розпочнуться після завершення російсько-української війни. Студенти повинні навчитися розрізняти «білі», «сірі», «чорні» маніпулятивні політичні технології та антитехнології, усвідомлювати важливість власного політичного громадянського вибору, як стати гідним громадянином свого суспільства.

Мета:

- Взнати що таке політичні технології та антитехнології.
- Визначити в чому полягає маніпулятивний характер політичних інформаційних технологій.
- Дізнатися яке значення відіграють соціальні мережі в системі маніпулятивних політичних технологій, зокрема в ході виборчих кампаній в Україні
- Розкрити вплив використання інформаційних політичних маніпулятивних технологій у політичних та виборчих кампаніях в Україні.

Цільова аудиторія:

- Хто хоче бути політично грамотним та освіченим громадянином.
- Хто хоче стати активним громадянином та суб'єктом суспільно-політичного життя. □ Кому важливо зробити правильний політичний та громадянський вибір.
- Хто хоче активно приймати участь у розбудові громадянського суспільства в Україні та становленню європейської, демократичної української держави.

На тренінгу будемо:

- Пізнавати свободу громадянського вибору, визначати свої індивідуальні, громадянські та суспільно-політичні цінності.
- Досліджувати місце і роль політичних технологій та антитехнологій в суспільнополітичному житті суспільства.
- Визначати роль масових комунікацій, соціальних мереж в суспільно-політичному житті держави.
- Виявляти та аналізувати факти маніпуляції масовою свідомістю в інформаційному просторі.
- Знати в чому може проявлятися політична маніпуляція, яка роль ЗМІ в цьому процесі. □ Вчитися виявляти та аналізувати факти політичної маніпуляції в політичній рекламі та пропаганді,
- Формувати знання і вміння протидіяти політичній маніпуляції.

На тренінгу студенти, протягом чотирьох годин, повинні виконати *своє завдання*, де кожен студент обирає собі з даного переліку завдання і дає конкретно в усній формі відповідь на нього. Даний перелік включає такі завдання:

1. Для чого необхідні виборчі кампанії та в чому полягає їхній вплив на суспільство?
2. Що таке виборча кампанія?
3. Як визначається стратегія і тактика виборчої кампанії?
4. Що таке політичні технології та антитехнології?
5. Яка роль масових комунікацій в ході політичних та виборчих кампаній ?
6. В чому сутність феномену маніпуляції ?
7. Які приклади політичних маніпуляцій ви зустрічали під час виборів в Україні чи світі?
8. Чим, на вашу думку, відрізняється політична маніпуляція від політичної реклами?
9. Чи можна повністю уникнути маніпуляцій у виборчому процесі? Чому?
10. Які основні ознаки політичної маніпуляції у виборчій кампанії?
11. Чим відрізняється пропаганда від маніпуляції?
12. Які психологічні механізми найчастіше використовуються в політичних маніпуляціях?
13. Які типи маніпулятивних технологій ви знаєте (емоційні, інформаційні, організаційні тощо)?
14. Як працює маніпуляція через «чорний PR»?
15. У чому полягає технологія створення «образу ворога»?
16. Яким чином фейкові соціологічні опитування впливають на виборців?
17. Як використовується прийом «псевдопатріотизму» у кампаніях?
18. Чим небезпечні технології емоційного шантажу (страх, вина, гордість)?
19. В чому сутність «білих», «сірих», «чорних» маніпулятивних політичних технологій та антитехнологій?
20. Яку роль відіграють в маніпулятивних технологіях ЗМІ ?
21. В чому особливість політичної пропаганди як виду маніпуляції?

22. Чому політична реклама є важливою складовою технології виборів?
23. Як протидіяти політичній маніпуляції ?
24. Уявіть, що ви журналісти. Як би ви розвінчали маніпулятивний меседж кандидата?
25. Складіть короткий приклад політичного слогану з маніпулятивним підтекстом. Як його можна викрити?
26. Які з поширених прийомів (емоції, напівправа, підміна понять, використання авторитетів) найефективніше працюють на різні цільові аудиторії (молодь, літні люди, виборці з малих міст).
27. Як навчитися відрізняти факти від маніпулятивних інтерпретацій?
28. Які навички потрібні виборцю, щоб протистояти маніпуляціям?
29. Чи можна ефективно боротися з політичними маніпуляціями на рівні законодавства?
30. Що для вас особисто є головним критерієм «чесної» політичної кампанії?

Учасникам тренінг допоможе:

- Стати більш політично освіченими для участі в суспільно-політичному житті суспільства.
- Визначатися з власними політичними переконаннями та цінностями.
- Вміти розставляти пріоритети в процесі політичного вибору.
- Реально уявити себе як активного громадянина, усвідомити своє важливе місце і значення в політичному житті суспільства.
- Озброїтися позитивною мотивацією для участі в суспільно-політичному житті.
- Використовувати соціальні мережі для активної участі в політичному житті.

Методи навчання

У навчальному процесі застосовуються: лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота, індивідуальна робота, робота у групах, виступ на конференції, метод опитування, тестування, ситуативне моделювання, ділові ігри, реферування, виконання есе, виконання проблемного завдання.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни **“Політологія”** використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне опитування, тестування;
- презентації результатів виконаних завдань;
- оцінювання результатів модульного контролю;
- оцінювання результатів самостійної роботи студентів;
- наукова дискусія;
- інші види індивідуальних і групових завдань;
- написання тез і виступ на студентській науковій конференції;
- залік

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання усіх видів завдань студентами і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни.

Перескладання модулів проводиться в установленому порядку.

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час проведення контрольних заходів заборонені. Під час контрольного заходу студент може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами, йому забороняється вбудь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами, використовувати, розповсюджувати, збирати варіанти контрольних завдань.

Політика щодо відвідування. За об’єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету чи інституту.

Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Політологія» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3
40%	40%	5%	15%
Поточне оцінювання	Модульний контроль	Тренінг	Самостійна робота
Оцінка визначається як середнє арифметичне з усіх оцінок, які здобути на практичних заняттях	Письмова робота, яка охоплює всі теми модуля, яка складається із 4 розгорнутих запитань, за правильну відповідь на кожне із яких студент може отримати 25 балів, що в підсумку дає максимально 100 балів	Оцінка визначається в кінці тренінгу за результатами обговорення	Оцінка визначається як середнє арифметичне за: написання реферату за обраною темою та роботу з проблемними завданнями, на основі чого потрібно результати роботи оформити у вигляді наскрізного завдання

Поточне опитування під час заняття:

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань;

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки;

65–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

60–64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

1–59 балів – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст теоретичних питань.

Підсумкова оцінка за поточне опитування кожного модуля визначається як середнє арифметичне оцінок, отриманих під час занять в межах кожного модуля.

Тренінг:

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його використовує під час виконання завдань тренінгу, виявляє творчий підхід до виконання завдань;

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при виконанні окремих завдань тренінгу не вистачає достатньої глибини та аргументації його використання, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки, загалом виявляє творчий підхід до виконання завдань;

65–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та загалом його використовує при виконанні завдань тренінгу, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому суттєві неточності та помилки, в окремих моментах виявляє творчий підхід до виконання завдань;

60–64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його використовує, недостатньо розкриває зміст завдань тренінгу, допускаючи при цьому суттєві неточності, не виявляє творчого підходу до виконання завдань;

1–59 – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст завдань тренінгу, не бере участі у колективних завданнях під час проведення тренінгу.

Самостійна робота:

90–100 балів – зміст самостійної роботи повністю відповідає встановленим вимогам, містить елементи самостійного дослідження, свідчить про високий рівень опанування навчального матеріалу, студент на високому рівні виявляє творчий підхід до виконання завдань;

75–89 балів – зміст самостійної роботи в основному відповідає встановленим вимогам, можуть бути несуттєві недопрацювання за окремими завданнями, свідчить про належний рівень

60–74 балів – поставлені завдання виконані на недостатньому рівні; наведені авторські напрацювання є загальними і слабо обґрунтованими, свідчать про недостатній рівень опанування навчального матеріалу; студент припускається значних помилок у виконанні завдань, в окремих моментах виявляє творчий підхід до виконання завдань;

1–59 балів – завдання практично не виконані; відсутні авторські напрацювання; грубі помилки у вирішенні завдань роботи, що свідчать про низький рівень опанування навчального матеріалу; студент не виявляє творчого підходу до виконання завдань.

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань;

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки;

65–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

60–64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

1–59 балів – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст теоретичних питань. Підсумкова оцінка за поточне опитування кожного модуля визначається як середнє арифметичне оцінок, отриманих під час занять в межах кожного модуля.

Тренінг:

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самотійно та аргументовано його використовує під час обговорення тренінгу, виявляє оригінальний підхід до обговорення проблемних питань;

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при обговоренні питань тренінгу не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності;

65–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та використовує його при обговоренні під час тренінгу, але без глибокого всебічного аналізу та аргументації, допускаючи при цьому суттєві помилки, в окремих моментах виявляє творчий підхід;

60–64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його використовує, недостатньо розкриває зміст проблемних питань тренінгу, допускаючи при цьому суттєві неточності;

1–59 – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст питань тренінгу, не бере участі у колективних обговореннях під час проведення тренінгу.

Самостійна робота:

90–100 балів – зміст самостійної роботи повністю відповідає встановленим вимогам, містить елементи самостійного дослідження, свідчить про високий

рівень опанування навчального матеріалу, студент на високому рівні виявляє творчий підхід до виконання завдань;

75–89 балів – зміст самостійної роботи в основному відповідає встановленим вимогам, можуть бути несуттєві помилки в окремих завданнях, що свідчить про належний рівень опанування навчального матеріалу, студент виявляє творчий підхід до виконання завдань;

60–74 балів – поставлені завдання виконані на недостатньому рівні; наведені авторські напрацювання є загальними і слабо обґрунтованими, свідчать про недостатній рівень опанування навчального матеріалу; студент припускається значних помилок у виконанні завдань, в окремих моментах виявляє творчий підхід до виконання завдань;

1–59 балів – завдання практично не виконані; відсутні авторські напрацювання; грубі помилки у вирішенні завдань роботи, що свідчать про низький рівень опанування навчального матеріалу; студент не виявляє творчого підходу до виконання завдань.

Модульна робота, залік – види контролю, при яких засвоєння студентом навчального матеріалу оцінюється від 0 до 100 балів як сума балів за надані відповіді на проблемні запитання.

Заліковий білет складається із 4 розгорнутих запитань, за правильну відповідь на кожне із яких студент може отримати 25 балів, що в підсумку дає максимально 100 балів.

15–25 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно надає відповідь на проблемне запитання, демонструє самостійність виконання.

5–14 балів – у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно надає відповідь на проблемне запитання, але допускає несуттєві неточності та фрагментарно (без аргументації) інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

1–4 балів – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно надає відповідь на проблемне запитання, допускає суттєві неточності, поверхнево його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань.

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	Відмінно	A (відмінно)
85–89	Добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	Задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)

35-59	Незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

Політика щодо визнання результатів навчання

Відповідно до «Положення про визнання в Західноукраїнському національному університеті результатів попереднього навчання» (https://www.wunu.edu.ua/pdf/pologenya/Polozhennya_ruzult_poper_navch.pdf) здобувачам вищої освіти може бути зараховано результати навчання (неформальної/інформальної освіти, академічної мобільності тощо) на підставі підтвердних документів (сертифікати, довідки, документи про підвищення кваліфікації тощо). Рішення про зарахування здобувачу результатів (певного освітнього компонента в цілому, або ж окремого виду навчальної роботи за таким освітнім компонентом) приймається уповноваженою Комісією з визнання результатів навчання за процедурою, визначеною вищезазначеним положенням.

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ п/п	Найменування	Номер теми
1	Мультимедійне забезпечення викладання лекцій (проектор; <i>on-line</i> платформи: <i>ZOOM</i> ;	1-9
2	Система дистанційного навчання ЗУНУ <i>moodle.wunu.edu.ua</i>	1-9
3	Пакет прикладних програм базових інформаційних технологій: <i>MS Office</i>	1-9
4	Телекомунікаційне програмне забезпечення (<i>Internet Explorer, Opera, Google Chrome, Firefox</i>)	1-9

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна навчальна література:

- Бортніков В.І. Дискурс парадоксальної політичної участі громадян в розвитку демократії. *Політологічний вісник: збірник наукових праць* / голов. ред. О. В. Батрименко; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. К.: ТОВ «Вадекс», 2023. Вип. 90. С. 202-215с.
- Бульбенюк С. С., Манелюк Ю. М. Основи кратології. Політична влада: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2024. 132 с. URL: https://jf.kneu.edu.ua/ua/depts5/k_politologii_i_sociologii/nmr_ps/?utm
- Бунік В.П. Поняття політичної системи суспільства: теоретичний аспект. URL:

http://seanewdim.com/uploads/3/4/5/1/34511564/bunyk_v.p._ncept_of_political_system_of_society_theoretical_aspect.p

4. Вегеш , І. Політична культура російського суспільства як культура перманентної війни. *Політичне життя.*, 2025. 85-91.
5. Волківський М. Громадянське суспільство в Україні: особливості формування і роль у становленні держави. *Політичне життя.* 2023. №4. URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/14873>
6. Волянчук, О., Ладний, Ю. Етнополітика та національна стійкість в умовах війни. *Науковий часопис УДУ імені Михайла Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методики викладання соціально-політичних дисциплін.* 2023. (34), С. 64–73.
7. Гапоненко В. А. Специфіка парламентаризму як інституту демократії у сучасній Україні. *Держава і право. Юридичні і політичні науки.* 2020. № 87. С. 222–232.
8. Гончарук-Чолач Т., Томахів В. Історія українських та зарубіжних політичних вчень: навч. посіб. Тернопіль, ВПЦ « Університетська думка», 2025. 228 с.
9. Данилюк Н. Основні підходи до трактування поняття «політичний режим». URL: https://social-science.uu.edu.ua/article/141?utm_source
10. Дизайн публічної політики : навч. посіб. / [С. С. Бульбенюк, В. А. Гапоненко, Н. А. Бабарикіна та ін.]; за заг. ред. Бульбенюк С. С.; М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана. Київ: КНЕУ, 2025. 146 с.
11. Дронов В. Міжнародні відносини та світова політика: навч.-метод. посіб.; НУ «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс, 2022. 131 с. URL: http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/23460ISBN_978-966-928-880-6
12. Етнополітика в Україні в умовах сучасних суспільно-політичних змін: реальний стан, виклики, перспективи : монографія / автор. кол.: Войналович В. А. (керівник, наук. ред.), Єленський В. Є., Кулик В. М., Малиновська О. А., Набок С. В., Поліщук Ю. М., Рябчук М. Ю. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2023. 424 с.
13. Єрмоленко В. *Плинні ідеології. Ідеї та політика в Європі XIX–XX століть.* Київ: Дух і Літера, 2024 .480 с.
14. Кристиняк М. Особливості формування еліти в Україні та засади щодо вдосконалення процесу її створення. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка».* Серія: «Юридичні науки» № 3 (27), 2020. С. 78-82. URL: https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal_paper/2020/nov/22510/14.pdf
15. Корсунський С. Зовнішня політика в епоху трансформацій. К.; Vivat, 2020. 256 с.

16. Манелюк Ю. М. Політичні ідеології: практикум / Ю. М. Манелюк, Н. В. Чубур; [редкол.: Л. О. Кожура, В. Г. Чорна, Б. В. Богдан та ін]; М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана. Київ : КНЕУ, 2024. 217с.
17. Міжнародна політологія: навч. посіб. / [Бульбенюк С. С., Гапоненко В. А., Довганик Н. М. та ін.]; М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана. Електрон. текст. дані. Київ: КНЕУ, 2022. 290 с. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/items/3aa6b37e-a095-421e-a40e-10054b3ddb9a>.
18. Міщенко А.Б. М Політологія: Навч. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2021, 102 с.
19. Назарчук О. Вплив політичних еліт на державну політику та громадські ініціативи в Україні. *Наукові праці МАУП. Політичні науки та публічне управління*. 2024-3(75)-10 URL: <https://journals.maup.com.ua/index.php/political/article/view/4447?utm>
20. Найчук А. В., Маркітантов В. Ю. Політична теорія держави: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: КПНУ, 2023. 92 с.
21. Неліпа Д. В. *Системний аналіз в політології: підручник*. Київ: Центр учбової літератури, 2023, 304 с.
22. Остапець Ю. Політичні партії і партійні системи. / Ю.Остапець, А.Ключкович, Я. Ярош. Основи громадянського суспільства та політичних знань: навч.посіб. Суми: Унів.кн., 2023.
23. Політична система України в умовах війни. *Національний інституту стратегічних досліджень*. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/politychna-systemaukrayiny-v-umovakh-viyny?utm>.
24. Політичне лідерство : навчальний посібник / В. А. Гапоненко, С. С. Бульбенюк, Н. М. Довганик та ін. К.: КНЕУ, 2021. 324 с.
25. Політичні технології в сучасних владних процесах : навчаль- ний посібник / В. Ф. Смолянюк, С. С. Бульбенюк, Ю. М. Ма нелюк та ін. К.: КНЕУ, 2021. 328 с.
26. Політологія: навч. посібн. / Т. В. Гончарук-Чолач, О.М.Рудакевич, В. Я. Томахів, М. І. Гурик, Р. Ю. Чигур / За ред. Т. В. Гончарук-Чолач. Тернопіль: ВПЦ «Університетська думка», 2025. 219 с.
27. Практична політологія / Бульбенюк С.С., Довганик Н.М., Зайцева З.І. та інші / К.:

KHEY, 2022. 328 с. URL:

<https://drive.google.com/file/d/1qyshk8bBzhVIheBAUbOHyrGsGWPoOpS/view>

28. Робінкова С. Динаміка розвитку політичних систем в історії та теорії політичної думки. *Соціально-політичні студії. Науковий альманах. Праці молодих науковців.* 2024. Вип.8. URL:<https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e522a16c-bcbc-483fb334-7543a9ba462e/content>
29. Сучасні політичні процеси: навч.-метод. посіб. для здобувачів першого (бакалавр.) рівня вищої освіти. / уклад.: Л. Кормич, І. Милосердна, А. Прохоренко ; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2023. 58 с.
30. Сухонос В., Куліш А., Білокінь Р. (за ред. В. Сухоноса). Державознавство: підручник. Суми: Університетська книга, 2021. 493 с.
31. Тарасюк В. М. Політичні режими: відмінності й спільні ознаки. *Держава і право.* 2020 Вип. 87: Юридичні і політичні науки. С. 319-330.
32. Тесфайє Л. Поєднання старих і нових інституціональних підходів у дослідженні форм правління та політичних режимів. *Грані.* 2021. Т. 24, № 6. С. 109-116.
33. Тетарчук І. Дяків Т. Політологія. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ: Центр учбової літератури, 2021, 160 с.
34. Томахів В. Загальна теорія політики: навч. посіб. Тернопіль. ВПЦ «Університетська думка», 2025. 220 с.
35. Требін М. П. Політичний режим як детермінанта рівня правової культури. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/3265/1/Trebin_113.pdf
36. Шабанов М. О. Сучасні політичні режими: концептуальні засади та практичний вимір: навч. посіб. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2022. 142 с. URL: https://dspace.onu.edu.ua/items/f8a12718-e81b-40f1-886b-b4bc3777116c?utm_source
37. Шайгородський Ю. Політична культура як чинник розвитку демократичного політичного режиму в Україні. Зміни політичних режимів і перспективи зміцнення демократії в Україні : монографія / авт. кол.: Г. І. Зеленько (керівник, наук. ред.), Т. А. Бевз, С. Г. Брехаря, М. С. Кармазіна, В. О. Ковалевський, О. Ю. Кондратенко, Н. В. Кононенко, Т. М. Ляшенко, О. М. Майборода, Ю. Ж. Шайгородський. Київ: ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. С.304-351.

38. Introduction to Political Science. / Mark Carl Rom, Georgetown University; Masaki Hidaka, American University, Rachel Bzostek Walker, Collin Colleg. OpenStax Rice University, 2022. 626 p. URL: [Introduction to Political Science](#)
39. Types of Political Systems. *University of Regina*.
Pressbooks. URL:
<https://web.archive.org/web/20221022061920/https://opentextbooks.uregina.ca/sociology/chapter/14-2-types-of-politicalsystems/#:~:text=The%20major%20types%20of%20political,and%20instead%20rule%20through%20fear>.

Додаткова література:

1. Бадью А. Похвала політиці./пер. З фр. А.Рєпи. Київ:Ніка-Центр, 2021.224с.
2. Батлер- Боудон Т.50 видатних творів. Політика. Пер. з анг. К.: КМ-Букс, 2022. 544с.
3. Гантінгтон Семюель. Політичний порядок у мінливих суспільствах./ пер. з англ. Тарас Цимбал. Київ: Наш формат, 2020, 448
4. Злам: кризи політичних режимів / Олексій Мустафін. Х. : Віват, 2021. 256 с.: іл. (Серія «Історія та політика»).
5. Колодій А. Предметне поле політичної науки в сучасний період. URL: <https://politicalstudies.com/?p=1823>
6. Настільна книга громадянина/ К. Б. Левченко.,С.С. Чернявський, А.В. Дунебабін А. та ін; Харків: Фоліо, 1921. 736 с.
7. Рудакевич О. Політична культура національних спільнот: теорія та методологія дослідження: моногр. / Олег Рудакевич. Тернопіль: ТНЕУ, 2013. 352 с
8. Підлущкий О. Лідери, що змінили світ. Харків: Фоліо, 2022. 314 с.
9. Політика vs право в Україні: на чиєму боці верховенство? URL: khp.org/index.php?id=1424415694.
10. Право і політика як регулятори суспільних відносин. URL: kul.kiev.ua/images/chasop_159.pdf.
11. Фергюсон Ніл. Площі та вежі. Соціальні зв'язки від масонів до фейсбуку / пер. з англ.К.Наш формат, 2018. 376 с.
12. Фукуяма. Френсіс. Витоки політичного порядку: Від прадавніх часів до Французької революції. К: «Наш Формат», 2018.576 с.
13. Фукуяма. Френсіс Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії. «Наш Формат», 2019.608с.
14. Хаас Р. Розхитаний світ. Зовнішня політика Америки і криза старого ладу / Пер. з анг. М. Климчука. Київ, Основи, 2019. 376 с. **Інформаційні ресурси**

1. Безкоштовні електронні підручники онлайн
«Гуманітарні науки»
(<http://www.chitalca.html>). www.elvisti.com
2. Дзеркало тижня - www.zerkalo-nedeli.com
3. Електронна бібліотека філософського факультету Київського
національного університету ім. Т.Шевченка. - <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/index.html>
4. Інтернет-ресурси за дисципліною політологія (www.eprints.kname.edu.ua/5463/)
5. Міжнародний центр перспективних досліджень www.icps.kiev.ua
6. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України - [http:// portal.rada.gov.ua/](http://portal.rada.gov.ua/)
7. Політична Україна - www.polit.com.ua
8. Політологія. Учебний мініум для складання іспиту
(www.lib.mdpu.org.ua/ebook/politologiya/eBook)
9. Політологія: електронний каталог www.ecatalog.mk.ua/.../cgiirbis_64.exe?
10. Політологія: Електронний підручник (www.knuba.edu.ua/doc/politic/polit_sys.pdf)
11. Політологія: Онлайн –бібліотека (www.nbuv.gov.ua/webnavigator/politics)
12. Політологія:Мультимедійний підручник (www.nai.au.kiev.ua/books/mnp)
13. Рада національної безпеки і оборони України www.rainbow.gov.ua